

Για τον κούρο στου Κώστα του Κουγιανού το μαντρί

Το ακόλουθο κείμενο γράφτηκε ηθογραφικά και αφιερώνεται σε όλη την παρέα που έκανε τον κούρο στου Κ. Κουγιανού το μαντρί και περάσαμε όμορφα επικοινωνιακά και χαρούμενα, διατηρώντας μια νότα από την παράδοση του τόπου μας.

Σάββατο 15 του Ιούνη, δηλαδή μισοκάναλα του Θεριστή και ο ήλιος, αφέντης στα λουτρά του, τα πυρωμένα, σου αλάλιαζε το μυαλό.

Ζέστη αφόρητη προμηνούσαν τα σημάδια από το πρωί, αλλά εγώ ήθελα να βρεθώ στην πρόσκλησή που είχα, στα Μακριώτικα της Πυλάρου για να χαρώ το κούρεμα των προβάτων του φίλου και συναδέλφου μου Κώστα Γερασίμου Κουγιανού.

Φτάνω στο μικρό μαντρί, που βρίσκεται στα ριζά του βουνού Κακιά Ράχη, λίγο έξω από τα Μακρῶτικα και βλέπω τον Κώστα Κουγιανό κάτω από τις ελιές να παίζει με το κινητό του, κι ὅπως με βλέπει, αρχίζει να γελά.

-Καλά του λέω... που είναι τα χέρια που θα κουρέψουν..;

-Μην βιάζεσαι θα έρθουν...!

Αρχισα να σκέφτομαι διάφορα. Μα τι κούρος θα είναι αυτός; μήπως θα γίνει με το κινητό και δεν το κατάλαβα; Βλέπεις εφκείνος ο διάολος, το κινητό, δε λέω, είναι χρήσιμο, αλλά θέλει να το χειρίζεσαι με μέτρο στο χρόνο ... μας κατέκτησε αυτή η τεχνολογία της καταπίεσης τη ζωή και απομακρυνθήκαμε από τη φύση, το καθάριο φυσικό βίωμα... την προσωπική επικοινωνία..! Όλα στρατευμένα και αχόρταγα τα έχει η εποχή μας για να μας οδηγούν οι δυνατοί στο σκοπό τους.

Πράγματι, δεν πέρασε πολλή ώρα και να σου, ο Γεράσιμος Μπερδεμπές με τον πατέρα του τον Μαρίνο. Ταχτοποιήθηκε ο γερο- Μαρίνος σε μια καθίκλα, στη σκιά της ελιάς και ο Γεράσιμος Μπερδεμπές άνοιξε τη βαλίτσα με τα κουρευτικά εργαλεία και τα συναρμολόγησε για να γίνει ο κούρος. Σε λίγο ήρθε και ο άλλος συγγενής του Κώστα Κουγιανού, ο Σπύρος Βαλλιανάτος και ξεκίνησε το κούρεμα των προβάτων.

Χαιρόμαστε τη σκιάδα από τις γερασμένες ελιές, τις όμορφες ατάκες του γερο-Μαρίνου Μπερδεμπέ, που ήταν λαογραφικές και τραγουδιστικές και συνόδευαν τους κουρείς που κούρευαν τα ζωντανά.

Δεν ήταν πολλά τα πρόβατα, αλλά με αυτές τις ηλεκτρικές μηχανές «σπατσάρει» η δουλειά του κούρου πολύ σύντομα. Παλιά υπήρχαν οι μεγάλες ψαλίδες του χεριού κι έπρεπε ο κουρέας να ξέρει να κουρέψει το πρόβατο ή το γίδι, χωρίς να το πληγώσει. Με τις ηλεκτρικές μηχανές πρέπει να ξέρεις και να νογά το μυαλό για να κάνεις σωστά τη δουλειά.

Άφοβα ήταν τα χέρια του Γεράσιμου του Μπερδεμπέ, θαύμασα το ταπεραμέντο του, ενώ ο

Κώστας Κουγιανός έκανε κι αυτός καλή δουλειά στο κούρεμα, αλλά λίγο αργοπορημένα. Εγώ φωτογράφιζα τις σκηνές των χεριών και τη στάση των προβάτων, που μόλις τα ξάπλωναν στο χώμα έμενα «κερωμένα» με της υπομονής του το κάζο. Φυσικά ο ήλιος και η σκιά από τις ελιές μου έκαναν μπαλώματα στις φωτογραφίες, αλλά είχα μάτια κι αυτιά ολάνοιχτα, για να ακούω συγχρόνως το γερο- Μαρίνο, που σιγοτραγουδούσε και μου έλεγε ιστορίες για το βουνό, την Κακιά Ράχη, που περήφανο υψωνόταν κοντά στη στάνη.

Ο Σπύρος Βαλλιανάτος μάζευε τα μαλλιά, καθώς «πολύστειναν» στη στοίβα τους και γιόμιζε τα μεγάλα σακιά. Οι κουρείς ήταν προσεχτικοί, γιατί μελετούσαν το κάθε ζώο, αν έχει πρόβλημα ή αν θέλει φάρμακο για τα τσιμπούρια ή για ό,τι άλλο ήταν αναγκαίο, προπαντός πρόσεχαν τη μηχανή να μην πληγώσουν τα ζώα.

Κάπου -κάπου αφουγκραζόμουν και το γερο- Μαρίνο Μπερδεμπέ και

νάσου και πιάνει το αυτί μου μια παλιά κεφαλονίτικη παραλλαγή του περίφημου βυζαντινού άσματος «Του Γιαννάκη» και πρόλαβα να σημειώσω την αρχή...

... Σκλάβος αναστέναξε και το καράβι εστάθη

-Σκλάβε μου για να σε λευτερώσω πρέπει να

για τη λευτεριά όλο και να παλεύεις...

Κουβέντα, κούρεμα, μάζεμα μαλλιών όλα γίνονταν με ηρεμία και μηχανικό παλμό

ελεγχόμενο πρωτίστως από τα έμπειρα χέρια των κουρέων.

Στη μισοσιά του κούρου, μας ήρθαν και οι καφέδες και τα δροσιστικά νερά από τη Όλγα Γιαννάτου, η σύζυγός του Σπύρο Βαλλιανάτου και τη συνοδεία της, τα κορίτσια της και η ανιψιά της. Ήρθε και ο Τάκης Κουγιανός, εφκείνος της Πυροσβεστικής της Σάμης, αδελφός του Κώστα και καθώς τον είδα από μακριά, νόμισα πως ήταν κάποιος επόπτης εργασίας. Βλέπεις το όμορφο γυαλί σε πάρει παραπέρα στο μυαλό...!

Μα ότι αποζήτησα τον «Πλανητάρχη» τον Γεράσιμο Βασιλόπουλο, εφάνη ροδοκόκκινος από του ήλιου το παραδαρμό που κάνει με τα γελάδια του. Τούτος ο φίλος πηγαίνει παντού και βοηθά, τρέχει χωρίς σταματημό δουλειάς, μα πάντα πρόθυμος, κοινωνικός και φιλικός, αλλά μου τα χαλάει που δεν βρίσκει ένα πλαϊνό, να τού κρατεί τις νύκτες συντροφιά. Τού υποσχεθήκαμε όλη η παρέα πως θα τον φροντίσουμε σύντομα...!

Γεράσιμέ μου, πλανητάρχη μου, Βασιλόπουλέ μου , πρέπει να σου πω τη φράση που έλεγαν παλιά οι γεωργοί του Ληξουρίου.

«Τ' άντερα τση γης ωρές δεν τα' βγάλε κανείς!

Θέλει η δουλειά ξανάσση τραγούδια και χαρές...»

Κατά την ώρα που πραγματοποιείτο ο κούρος άκουγες από τους κουρείς- τσοπαναραίους τα ονόματα που έχει κάθε πρόβατο, ανάλογα τα χρώματά του και την μορφολογία του σώματός τους. Σας γράφω τις ονομασίες που έχουν τα πρόβατα και τα χαρακτηριστικά τους : Σούτο-αυτό που δεν έχει κέρατα, Κάτσενο-αυτό που έχει κόκκινο στη μούρη του, Κάλεσο-άσπρο με μαύρα στίγματα, Μπελίτσο -όλο άσπρο, Λούσκα, αυτό που έχει άσπρη μούρη, Λάγια –αυτή που είναι μαύρη

Τσούλο-το πρόβατο που έχει κοντά αυτιά, Κούγιο, χωρίς αυτιά, Μούργο-αυτό που έχει μαύρο κεφάλι δηλαδή αντίθετο από το κάτσενο, Μπουτσικολάγια, το πρόβατο που είναι μαύρο με κόκκινα μάγουλα,

Κατά την ώρα του κούρου, ήρθα και άλλες ενισχύσεις, τρία παλικάρια Πλαρνά: Ο Νίκος Δομένικος, ο Ανδρέας Σωτηρίου Γρηγοράτος και ο Γεράσιμος Ιωάννη Βρεττός. Ήταν σε άλλη μεγάλη εργασία από το πρωί και οι τρεις, αλλά ήθελαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους έστω και λίγο και ήρθαν να βοηθήσουν. Διαπίστωσα πως ήξεραν να κουρεύουν με ταχύτητα και δύναμη. Παρόλο που ο χρόνος τους ήταν λίγος βοήθησαν έως το τέλος και έπειτα πήγαν να συνεχίσουν αλλού που είχαν αρχικά ξεκινήσει.

Αφού τελείωσε ο κούρος, κι έγιναν τα απαραίτητα μαζέματα, τακτοποιήθηκαν όλα στη θέση τους, με πρώτα τα ζωντανά για να βοσκήσουν και να πιουν νερό, μαζευτήκαμε στο σπίτι του Κουγιανού για το παραδοσιακό ζεύκι. Η κυρία Αλίκη Κουγιανού, σύζυγός του μακαρίτη Γεράσιμου Κουγιανού, είχε τακτοποιήσει τη σούπα και το βραστό κρέας, που πραγματικά ήταν υπέροχα μαγειρεμένο. Τυρί πλαρνό (πυλαρινό), κρασί ωχρό κεχριμπαρένιο και όλα τα άλλα εδέσματα που μας έφερναν οι νύφες και οι ανιψιές που έστρωσαν το τραπέζι, μας άνοιξαν την όρεξη και δώστου κουβέντες όμορφες και λαογραφικές πάνω στο φαγητό. Πρότεινα να πιούμε μύρα, κι όχι κρασί, γιατί πάντα στέκει στο μυαλό μου η κεφαλονίτικη παροιμία ...

«Οι μήνες που δεν έχουν ρ, βάλε στο κρασί νερό»

Σηκώθηκα από το τραπέζι με γιομάτη τη γαστέρα μου, ο ήλιος μισομπάτερνε από τα μισά του ουρανού προς τα κάτω στη δύση, ευτυχώς δεν ήμουν δαυλί, είχα τα σένια μου και καταλάβαινα τις δυνάμεις μου. Αμολάρισα για το Ληξούρι και σκεφτόμουν στο δρόμο, πως γινόταν παλιά η διαδικασία του κούρου. Τότε που δεν υπήρχαν οι ηλεκτρικές ψαλίδες και οι γεννήτριες και μαζευόταν αλληλέγγυα όλοι οι κτηνοτρόφοι βοηθώντας ο ένας τον άλλον, βοηθώντας οι πολλοί τον έναν. Αυτός ο άγραφος κοινωνικός αγώνας εργασίας, σήμερα έχει ελαττωθεί, έχει χαλαρώσει στους δεσμούς που είχαν αναπτυχθεί μεταξύ των τσοπαναριών. Σήμερα ο κάθε τσοπάνης έχει τη δική του ηλεκτρική μηχανή κουρέματος και μπορεί λίγα -λίγα, όποτε τον «παίρνει» ο χρόνος να κουρεύει τα ζωντανά του και να δρα μόνος του.

Ο κούρος στου Κώστα Γερασίμου Κουγιανού το μαντρί, διατηρεί τη κοινωνικοποίησή του, δυναμικά συνάζει τους φίλους και τους συγγενείς και όλοι μια παρέα κουρεύουν τα ζωντανά, μέσα στο πνεύμα της φιλία και του καλοσυνάτου αστείου και κεφιού. Γίνεται δε σ' αυτή τη μάζωξη εργασίας, μια επιστροφή της μνήμης των παλιών αναμνήσεων των παππούδων και των πατέρων που δίδαξαν στα παιδιά τους τη συνέχεια της κτηνοτροφικής ζωής και της αμοιβαίας συνεργασίας που πρέπει έχουν τα μέλη μιας ευρύτερης περιοχής

που ασχολούνται με το ίδιο αντικείμενο δουλειάς. Θυμήθηκα πολλές φορές το μακαρίτη φίλο Γεράσιμο Κουγιανό, που απλόχερα μας κατάθετε εικόνες λαογραφικές, εικόνες τρόπου ζωής, γιομάτες στιγμές αγάπης κι επικοινωνίας. Πάνω σ' αυτό το αξίωμα της φιλίας και της ανοικτοσύνης, που μας δίδαξε ο Γεράσιμος ο Κουγιανός, κινηθήκαμε στου κούρου το ωραίο πάλεμα που ξαλαφρώνει το ζωντανό από της ζέστης τον κάματο.

Φίλοι Πυλαρινοί και του χρόνου να είμαστε όλοι καλά.

Εστάλη στην ΟΔΥΣΣΕΙΑ, 17/6/2019 #ODUSSEIAÂ